

กลวิธีในการหาเสียงเลือกตั้ง

การหาเสียงเลือกตั้งนับได้ว่าเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งประการหนึ่งของการสมัครรับเลือกตั้งในการปกครองระบอบประชาธิปไตย ทั้งนี้ เพราะเป็นการเปิดโอกาสให้พรรคการเมืองหรือผู้สมัครได้แนะนำตนเอง ตลอดจนชี้แจงนโยบายของตนให้ประชาชนได้ทราบ ว่า ถ้าได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแล้ว ตนมีนโยบายที่จะแก้ปัญหาของประเทศชาติ หรือของประชาชนโดยส่วนรวมอย่างไร และด้วยวิธีใด อันจะช่วยให้ประชาชนผู้เลือกตั้งสามารถใช้เป็นแนวทางในการเปรียบเทียบและตัดสินใจว่าจะเลือกพรรคการเมืองหรือผู้สมัครคนใดดี แต่ขอเท็จจริงที่ปรากฏจากการเลือกตั้ง ๑๑ ครั้ง ของไทยมิได้เป็นไปตามนัยดังกล่าว การหาเสียงมิได้เป็นเครื่องแสดงถึงแนวความคิดหรือนโยบายที่แท้จริงของผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือพรรคการเมือง แต่เป็นเพียงโฆษณาชวนเชื่อ^๒ (Propaganda) ของผู้สมัครรับเลือกตั้งเสียมากกว่า ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ มักกล่าวกันอย่างกว้าง ๆ เลื่อนลอยไม่แน่นอน ไม่ค่อยกล่าวถึงวิธีการที่จะแก้ไข ปัญหา เช่น จะปราบคอรัปชั่น จะทำให้การครองชีพลดลง จะทำให้การคมนาคมดีขึ้น ให้ไปมาสะดวก ให้ซื้อขายได้ ให้ขายข้าวออกและราคาดี จะให้มีโรงพยาบาลและสุขาศาลอนามัยมีมากขึ้น จะซื้อสัตย์สุจริต จะไม่ขายตัวให้ผู้บริหารประเทศจนจุก จะอุทิศเงินเดือนจากตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้แก่วินิจฉัยราชการ เช่น บำรุงโรงเรียน และวัดวาอาราม จะหาทางให้รัฐบาลคืนสมณะศักดิ์ให้พระสงฆ์บางองค์ ฯลฯ เหล่านี้เป็นเรื่องที่เคยมีมาทุกยุคทุกสมัยที่มีการเลือกตั้ง^๓

^๑กระทรวงมหาดไทย, รายงานวิเคราะห์ผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร วันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๒, (พระนคร: โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น กรมการปกครอง, ๒๕๑๕), หน้า ๒๗

^๒ Propaganda หมายถึง การกระทำใด ๆ ก็ตามที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งมิได้ยึดอยู่บนรากฐานของความจริง (Fact) แต่เป็นการกระทำที่จะจูงใจคนด้วยกลวิธีต่าง ๆ ให้หลงเชื่อหรือเกิดความนิยมตามแนวความคิดของตน โดยมุ่งถึงความสำเร็จในการเลือกตั้งเป็นสำคัญ

^๓ ความหุโณ (นามแฝง) "มุสาวาททางการเมือง", สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์, ฉบับวันอาทิตย์ที่ ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๒

ฉะนั้น การโฆษณาเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้ง หรือพรรคการเมืองควรมีเหตุผลและหลักการสนับสนุนอย่างเพียงพอ เพื่อเป็นแนวทางให้ประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งสามารถนำเอาไปเป็นแนวพิจารณาวินิจฉัยในการใช้สิทธิเลือกตั้งได้อย่างถูกต้องตามความหมายของการเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตย

๒.๑ เหตุจูงใจในการเข้าสู่วิถีการเมือง

การเลือกตั้งเป็นวิธีการที่บุคคลจะเข้าไปสู่วิถีทางการเมืองโดยได้รับการสนับสนุนจากประชาชน หรือมีประชามติของประชาชนสนับสนุน ทั้งนี้ เพราะว่าการเลือกตั้งที่แท้จริงประชาชนทุกคนย่อมมีโอกาสที่จะออกเสียงลงคะแนนให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ตนเห็นว่าเหมาะสมที่สุด เพื่อไปทำหน้าที่ด้วยความดีเห็นแทนตน การที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งจะเข้าไปสู่วิถีทางการเมืองนั้น ได้มีผู้ให้แนวคิดไว้ว่า เหตุจูงใจของผู้สมัครเข้าแข่งขันรับสมัครรับเลือกตั้งตำแหน่งต่าง ๆ ในสหรัฐอเมริกา มีหลายประการ ดังนี้

๒.๑.๑. บริการสาธารณะ ผู้สมัครส่วนมากเข้าแข่งขันเพื่อต้องการมีอิทธิพลในกิจการสาธารณะ หรือเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจการสาธารณะ ซึ่งมีปัญหาต่าง ๆ มากมาย เช่น การจราจรในเมือง เงินมลรัฐ เพื่อการศึกษา หรือสันติภาพในโลก บุคคลเหล่านี้เมื่อมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ แล้ว ก็อยากที่จะปฏิบัติตามความคิดเห็นของตน และคิดว่าชีวิตสาธารณะทำลายให้พวกเขาเข้าไปมีส่วนร่วมอยู่ตลอดเวลา ในกิจการของชุมชน มลรัฐ และประเทศเพียงแต่เข้าไปมีส่วนร่วมก็ให้ความพอใจอย่างมากอยู่แล้ว แต่สามารถแก้ปัญหาสาธารณะอันซับซ้อนได้ก็ยิ่งช่วยเพิ่มความเร้าใจอีกด้วย

๕ โปรคยู เทพ โชตินิชิต, ปาฐกถาเรื่องการเลือกตั้งผู้แทน, (พระันคร : โรงพิมพ์ดำรงธรรมจำกัด, ๒๔๗๕), ซึ่งได้กล่าวเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการเลือกตั้งให้ประชาชนรู้ถึงสิทธิและหน้าที่ของตนในการออกเสียงเลือกตั้ง

๕ อัมราธิม วิบีคอฟ และ จอนโอ นิวมัน, เรื่องเกม, หน้า ๘๒ - ๘๘

๒.๑.๒. อำนาจ ชื่อเสียง และความร่ำรวย ผู้สมัครบางคนเข้าสู่เวทีการเมืองเพราะความเย้ายวนของอำนาจ ซึ่งไม่มีกิจกรรมใดที่จะทำให้ได้อำนาจมาเร็วเท่ากับการเมือง ผู้สมัครเกือบทุกคนมีจุดมุ่งหมายที่จะได้ชื่อเสียง เพราะการเมืองเป็นจุดรวมแห่งความสนใจของประชาชน และนับเป็นความตื่นเต้นที่จะได้รับการยอมรับจากประชาชน นอกจากนั้นชื่อเสียงและความร่ำรวยมักจะไปด้วยกัน ผู้สมัครบางคนมีใ้หวังเฉพาะเงินเดือนจากตำแหน่งเท่านั้น ยังถือเอาตำแหน่งการเมืองเป็นโอกาสที่จะใช้อำนาจของรัฐเพื่อประโยชน์ส่วนตัวอีกด้วย

๒.๑.๓. เพียงเป็นเรื่องสนุก ข้อจูงใจอย่างหนึ่งที่มีต่อผู้สมัครทุกคนเหมือนกัน คือ การเมืองเป็นเรื่องสนุก คือ มีความแตกต่าง มีการผจญภัยและความตื่นเต้น นอกจากนั้นการเมืองยังพบกับความสนุกสนานในความแปลกประหลาดและเหลือเชื่อของชีวิตการเมือง

๒.๑.๔. ตัวเลือกการเมือง การเมืองเปรียบเสมือนตัวเลือกที่เป็นสาเหตุของเชื้อโรคเรื้อรังที่ติดอยู่จนตลอดชีวิต เชื้อโรคนี้จะฝังแน่นยิ่งขึ้นถ้าผู้สมัครเข้าแข่งขันได้มีโอกาสมมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมือง ซึ่งแรก ๆ อาจจะคิดว่าไม่สามารถเป็นผู้สมัครเข้าแข่งขันได้ แต่เมื่อเข้าไปร่วมกับกิจกรรมของการเลือกตั้ง ในไม่ช้าก็จะเกิดความเชื่อว่าตนเองก็สามารถเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งได้ เมื่อถึงยุคนี้แล้วก็ไม่มียาอะไรจะแก้ตัวเลือกการเมืองให้หายได้

จากแนวความคิดทั้ง ๔ ประการนี้ จะเห็นได้ว่านักการเมืองของไทยที่เข้ามาสู่วิถีทางการเมืองหรือสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีลักษณะคล้าย ๆ กับนักการเมืองอเมริกันเหมือนกัน^๖

^๖ จากแบบสอบถาม (Questionnaires) ที่ผู้เขียนสอบถามทางไปรษณีย์ โดยส่งไปยังอดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตั้งแต่การเลือกตั้งครั้งแรก (๑๕ พฤศจิกายน ๒๔๗๖) จนถึงการเลือกตั้งครั้งสุดท้าย (๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๒) จำนวน ๒๐๐ คน และได้รับคำตอบกลับมาจากผู้เขียนจำนวน ๘๐ คน หรือประมาณ ๒๐ เปอร์เซ็นต์ ของแบบสอบถามที่ส่งออกไป สำหรับคำตอบนั้นผู้ตอบสามารถตอบได้ทุกหัวข้อที่ถามไป ไม่เฉพาะเจาะจงให้ตอบข้อใดข้อหนึ่งเพียงข้อเดียว ดังนั้นทำให้จำนวนคำตอบที่ได้รับอาจจะไม่ตรงกับจำนวนคนที่ตอบ

ตารางที่ ๒ - ๑

สาเหตุของใจที่ทำให้สมัครรับเลือกตั้ง

รายการ	จำนวน	คิดเป็นร้อยละ
- ต้องการมีส่วนร่วมในกิจการบ้านเมือง	๓๐	๗๕.๐๐
- ต้องการมีอำนาจ	๑	๒.๕๐
- ต้องการชื่อเสียง	๔	๑๐.๐๐
- เห็นว่าเป็นหน้าที่ของพลเมืองดีเมื่อมีโอกาส	๑๔	๔๕.๐๐
- ต้องการความร่ำรวย	-	-
- เห็นว่าการเมืองเป็นเรื่องสนุก	-	-

ที่มา : จากแบบสอบถามของ ส.ส. ที่ส่งกลับมา

จากตารางเห็นได้ว่า เหตุของใจที่ทำให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสมัครเข้ารับการเลือกตั้งของไทยส่วนใหญ่ต้องการมีส่วนร่วมในกิจการบ้านเมือง หรือกิจการสาธารณะ และเห็นว่าเป็นหน้าที่ของพลเมืองดีเมื่อมีโอกาส ส่วนเรื่องความต้องการความร่ำรวย และเห็นว่าการเมืองเป็นเรื่องสนุกนั้นไม่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรคนใดให้คำตอบ

๒.๒ ทางไปสู่การเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้ง

การที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งจะมุ่งไปสู่การเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งได้นั้น โดยทั่วไปแล้วจะต้องเป็นบุคคลที่มีลักษณะพิเศษกว่าบุคคลอื่น กล่าวคือ

๒.๒.๑ ภูมิหลังทางการเมือง ผู้สมัครรับเลือกตั้งส่วนใหญ่ที่สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จะต้องเป็นผู้ที่มีภูมิหลังทางการเมืองมาพอสมควร หรือเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมือง การเมือง ก็จะได้เห็นได้จากผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร วันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๒ สมาชิกสภา

จำนวน ๔๔ คน หรือประมาณ ๔๔ % เคยดำรงตำแหน่งทางการเมืองในระดับท้องถิ่นมาแล้ว แต่
 อยากรู้ก็ตามกฎหมายท้องถิ่นนี้อาจจะมีลักษณะที่แตกต่างกันออกไป อาทิ เป็นสมาชิกพรรคการเมือง
 เป็นเครือข่ายคึกคักนักการเมือง มีบทบาทในการหาเสียงเลือกตั้ง และเริ่มจากการสมัครรับเลือกตั้งจาก
 ตำแหน่งสาธารณะเล็ก ๆ เช่น เป็นสมาชิกสภาจังหวัด สมาชิกสภาเทศบาล เป็นต้น

๒.๒.๒. ชื่อผู้รู้จักกันดี ชื่อเสียงที่รู้จักกันดีในหมู่ประชาชนทั่วไป เช่น ผู้ที่มีอาชีพทางทนายความ
 พอลค้า หรือข้าราชการ เป็นส่วนประกอบที่สำคัญที่เร่งเร้าให้บุคคลเข้าไปสู่การเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้ง
 ทั้งนี้โดยคิดว่า เมื่อตนสมัครรับเลือกตั้งแล้วจะต้องมีหวังที่จะได้รับการเลือกตั้ง เช่น ผู้ที่ชื่อนามสกุล
 อภัยวงศ์ (คุณหญิงเลขา อภัยวงศ์ ส.ส.พระนคร) นามสกุล ภูมิพัฒน์ (นางสาวอรนิทร ภูมิพัฒน์ ส.ส.อุบล
 ราชธานี) พล.ร.อ.สวัสดิ์ ภูมิอนันต์ ส.ส.ธนบุรี เป็นต้น ซึ่งจากแบบสอบถามจะเห็นได้ว่า อดีตสมาชิก
 สภาผู้แทนราษฎรส่วนใหญ่เห็นว่า ชื่อเสียงที่รู้จักมีส่วนที่ทำให้ก้าวไปสู่ผู้สมัครรับเลือกตั้ง และประสบผล
 สำเร็จมากที่สุด

๒.๒.๓. จังหวัดและโชค เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ผู้สมัครบางคนตัดสินใจเข้าสมัครรับเลือกตั้งโดยดู
 จังหวัดและโชคที่ตนจะมีโอกาสได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เช่น แนวโน้มในการเลือก
 ผู้สมัครรับเลือกตั้งที่สังกัดพรรคการเมืองในจังหวัดพระนคร - ธนบุรี เมื่อบุคคลที่มีความประสงค์จะเข้า
 สู่อการเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งก็ควรสังคึกพรรคการเมือง โดยเฉพาะพรรคประชาธิปัตย์ซึ่งเป็นที่ยอมรับของ
 ประชาชนจังหวัดพระนคร - ธนบุรี ทั้งนี้ "...ถ้าหากว่าบุคคลนั้นเป็นผู้ที่ไต่ถามการพิจารณาคัดเลือก
 จากพรรคประชาธิปัตย์ในขั้นต้นแล้วก็เชื่อใจว่าจะมีโอกาสได้รับการเลือกตั้ง..." และจากการสัมภาษณ์

๗ เศรษฐพร คูศรีพิทักษ์, เรื่องเดิม, หน้า ๑๖๕

๘ สัมภาษณ์ อาจารย์ ดำรง ลัทธพิพัฒน์ อดีต ส.ส.จังหวัดพระนคร เมื่อวันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๑๖

เรืออากาศเอกสมบุญ ไพรินทร์ มีความเห็นว่า "...การที่ได้รับการเลือกตั้งเป็น ส.ส.จังหวัด ร้อยเอ็ดนั้น เหตุผลประการหนึ่ง คือ เป็นจังหวัดและโศกคี่ที่ประชาชนชาวจังหวัดร้อยเอ็ดมีแนวโน้ม นิยมคนที่มีการศึกษาสูงและคนหนุ่ม โดยไม่คำนึงถึง ส.ส.เก่า ๆ ที่ตนเคยเลือกในอดีต..."

๒.๒.๕ การบอกกับประชาชน เพื่อเป็นการเตรียมตัวก่อนการสมัครรับเลือกตั้ง โดยผู้สมัคร รับเลือกตั้งที่มีความประสงค์จะสมัครรับเลือกตั้งในจังหวัดใดหรือเขตใด ก็บอกกับประชาชนในเขตของ ตนถึงแผนการในการที่ตนจะสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรก่อนมีการเลือกตั้ง ทั้งนี้ เป็น การหยั่งเสียงประชาชนเสียก่อน และเป็นแนวทางในการพิจารณาปรับปรุงตนเองก่อนสมัครรับเลือกตั้ง

ตารางที่ ๒ - ๒

การที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งได้รับการเลือกตั้งเนื่องมาจาก

รายการ	จำนวน	คิดเป็น ร้อยละ
- เคยมีบทบาทในทางการเมืองมาก่อน เช่น เป็นสมาชิก สภาเทศบาล สมาชิกสภาจังหวัด เป็นต้น	๑๐	๒๕.๐๐
- เป็นผู้มีชื่อเสียง เป็นที่รู้จักกันดีในจังหวัดที่ท่านสมัคร	๑๓	๔๒.๕๐
- อาศัยชื่อเสียงของบิดา มารดา หรือชื่อเสียงของ วงศ์ตระกูล	๑๑	๒๗.๕๐
- เป็นจังหวัดหรือโศกคี่มากกว่าสิ่งอื่น	๓	๗.๕๐
- มีการเตรียมตัวมาก่อนโดยบอกกับประชาชนว่าจะเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนก่อนมีการเลือกตั้ง	๑๑	๒๗.๕๐

ที่มา : จากแบบสอบถามของ ส.ส. ที่ส่งกลับมา

๕ สัมภาษณ์ ร.อ.สมบุญ ไพรินทร์, อดีต ส.ส. จังหวัดร้อยเอ็ด เมื่อวันที่ ๗ สิงหาคม ๒๕๑๖

๒.๓ การหาเสียงเลือกตั้ง

การหาเสียงเป็นงานสำคัญยิ่งของผู้สมัครรับเลือกตั้ง และถือว่าเป็นหัวใจสำคัญของการเลือกตั้ง ผู้แทนราษฎรที่จะหาคะแนนนิยมจากประชาชน โดยเฉพาะจังหวัดที่มีอาณาเขตกว้างขวาง การที่จะให้ประชาชนทั่วทั้งจังหวัดรู้จักหน้าตาหรือรู้จักความสำคัญของตน ตลอดจนตีแผ่ความคิดเห็นในทางการเมืองให้ประชาชนทราบและสนับสนุนลงคะแนนเสียงนั้นย่อมเป็นไปได้ จึงจำเป็นที่จะต้องอาศัยการหาเสียง ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญเบื้องต้นที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งจะขาดเสียมิได้ การหาเสียงดังกล่าวนี้มีกลวิธีมากมายหลายประการแล้วแต่เทคนิคของผู้สมัครรับเลือกตั้งแต่ละคนจะนำไปใช้ เพื่อสร้างคะแนนนิยมให้แก่ตน ซึ่งบางคนก็ใช้คะแนนสงสารเป็นคะแนนนิยม เช่น คร.โชติ คุ้มพันธ์ หรือผู้แทนคนยาก ๑๐ ส.ส.พระนคร ในการเลือกตั้งครั้งที่ ๔ โดยใช้วิธีการปราศรัยหาเสียงตามข้างถนนและกล่าวถึงภูมิหลังของตนที่เคยเป็นอดีตนักโทษการเมือง เคยติดคุกและเนรเทศปล่อยเกาะ ประกอบกับเคยมีประวัติที่มีการต่อสู้เพื่อประชาธิปไตยตลอดเวลา บางคนก็ใช้เสน่ห์หล่อมโยกโดยอาศัยกฎหมาย เช่น นายบุญเท่ง ทองสวัสดิ์ ส.ส.แม่ฮ่องสอน ในการเลือกตั้งครั้งที่ ๑๑ โดยยื่นคำร้องคัดค้านผู้สมัครคนอื่นที่ไร้รูปถ่ายไม่ได้ขนาดมาตรฐานที่กฎหมายได้บัญญัติไว้ ในชั่วโมงสุดท้ายก่อนเปิดสมัครรับเลือกตั้ง ทำให้ผู้สมัครคนอื่น ๆ แก้อะไรไม่ทันและหมดสิทธิ์สมัครไปโดยปริยาย บางคนก็ใช้มายาสาโดยคล้ายคนเสียสติ เช่น นายจำ จาร์สเนต ส.ส.จังหวัด นครศรีธรรมราช ๑๒ เป็นต้น แต่ผู้เขียนจะขอแบ่งออกเป็น ๓ กลวิธี กล่าวคือ

๒.๓.๑ การโฆษณา การโฆษณาให้ประชาชนรู้จักตัว หรือรู้จักหน้าตาเป็นสิ่งที่คุณสมัครรับเลือกตั้งจะต้องกระทำอย่างจริงจัง ใครไม่มีมือ มีกลเม็ดเล่ห์เหลี่ยมประการใดก็ต้องนำออกมาใช้จนหมด ซึ่ง

๑๐ เกียรติ (นามแฝง), กลวิธีเลือกตั้ง, (พระนคร: โรงพิมพ์เกษมสัมพันธ์การพิมพ์, ๒๕๑๑)
หน้า ๔๑

๑๑ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๘ - ๒๓

๑๒ ร.ท.จงกล ไกรฤกษ์, ศิลป์เลือกตั้ง, (พระนคร: โรงพิมพ์เทพนิมิตการพิมพ์, ๒๕๑๑)
หน้า ๘๗ - ๑๐๔

การโฆษณามักกระทำทุกวิถีทาง นับตั้งแต่การใช้คำพูด การกระทำและการเขียนลงในกระดาษไม่ว่าจะเป็นเอกสารประเภทใด เช่น แผ่นป้ายโฆษณา ใบปลิว หน้าหนังสือพิมพ์ ตลอดจนแสดงตัวให้ปรากฏทางวิทยุ โทรทัศน์ เป็นต้น การโฆษณาของผู้สมัครนิยมใช้กันมากที่สุดก็คือ ใบปลิว ควบคู่กับการพิมพ์ข้อความอวดอ้างคุณงามความดีและสรรพคุณ ตลอดจนคุณวุฒิของผู้สมัครมีอยู่และแจกจ่ายไปตามบุคคลต่าง ๆ ให้มากที่สุดเท่าที่จะแจกได้ หรือติดในสถานที่สาธารณะ เพื่อให้ประชาชนได้อ่าน นอกจากนี้ในใบปลิวอาจจะมีการให้ผู้สมัครพร้อมด้วยคำขวัญ (Slogan) คำพังเพยต่าง ๆ ประกอบด้วย เพื่อให้เห็นเด่นชัดขึ้น เช่น "เหล็กวิลาศหรือจะสู้ตะปูควง" "มหาแพง แกงกินได้ ชื่อเรียกง่าย เบอร์ ๕" สำหรับการโฆษณาตามหน้าหนังสือพิมพ์ส่วนใหญ่จะออกมาในรูปของลักษณะการทำตัวให้เป็นข่าวปรากฏอยู่เสมอ ซึ่งในการนี้ผู้สมัครจะต้องเป็นผู้ที่สามารถเข้ากับหนังสือพิมพ์ได้เป็นอย่างดี มิฉะนั้นข่าวที่ออกมาอาจจะเป็นข่าวที่ก่อผลเสียหายในการเลือกตั้งก็ได้ ดังนั้น ผู้สมัครจึงต้องใช้ความระมัดระวังมากเป็นพิเศษ โดยเฉพาะปัจจุบันหนังสือพิมพ์มีจำนวนจำหน่ายเพิ่มมากขึ้นและมีบทบาทมาก ส่วนการปรากฏตัวทางวิทยุ โทรทัศน์นั้น เพิ่งเริ่มใช้เป็นที่ครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๐๐^{๑๓} นี้เอง โดยผู้สมัครที่มพรรคเสรีมนังคศิลา เข้าชื่อโหมงของสถานีวิทยุโทรทัศน์ เพื่อให้สัมภาษณ์จุดมุ่งหมายในการสมัครรับเลือกตั้งและในการเลือกตั้งครั้งสุดท้ายจอมพลถนอม กิตติขจร ในฐานะหัวหน้าพรรคสหประชาไทย ได้มีการปราศรัยทางทีวี แสดงถึงผลงานของรัฐบาลในอดีตเป็นการช่วยลูกพรรคของตน^{๑๔} แต่การโฆษณาวิธีนี้ไม่ค่อยนิยมกันเพราะต้องเสียค่าใช้จ่ายมาก และถูกห้ามด้วย

^{๑๓} เกียรติ, เรื่องเดิม, หน้า ๓๘

^{๑๔} หน้าหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ปีที่ ๑๐ ฉบับที่ ๕๐๕๖ ประจำวันจันทร์ที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๒

ตารางที่ ๒ - ๓

การโฆษณาเสียงเลือกตั้งที่ให้ประโยชน์มากที่สุด

รายการ	จำนวน	คิดเป็น ร้อยละ
- โปสเตอร์	๒๔	๒๐.๐๐
- แผ่นป้ายโฆษณา	๑๓	๓๒.๕๐
- จัดรายการวิทยุ ที่วี	๑	๒.๕๐
- คำขวัญ	๕	๑๓.๕๐
- จัดรายการแสดงต่าง ๆ เช่น ลิเก ฉายภาพยนตร์ หมอลำ ฯลฯ	๕	๒๒.๕๐
- อื่น ๆ	๘	๒๐.๐๐

ที่มา : จากแบบสอบถามของ ส.ส. ที่ส่งกลับมา

๒.๓.๒ การปรากฏตัวในที่สาธารณะ การที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งจะใช้วิธีพบปะเยี่ยมเยียนราษฎรตามอาคารบ้านเรือนเพื่อเรียกคะแนนนิยม และให้สอกลงกับอหิชาติยของคนไทยที่ว่า ... ถ้าใครอ่อนน้อมควย ตนลคตัวไปหามักจะรักใคร่เอ็นดู หรือเคารพนับถือตามควรแก่ฐานะ...^{๑๕} หรือเป็นไปตามหลักจิตวิทยาที่ว่า "...บุคคลที่มีโอกาสสนทนาวิสาสะกับประชาชนคนหมู่มากอยู่ทุกวัน ย่อมมีอิทธิพลยิ่งกว่าป้ายโฆษณาชวนเชื่อหรือโปสเตอร์เลือกตั้งมาก..."^{๑๖} ดังนั้น ผู้สมัครรับเลือกตั้งส่วนใหญ่จึงใช้วิธี

^{๑๕} นเรศ นโรปกรณ์, "วิธีหาเสียงเลือกตั้ง" ประเมินผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน
วันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๒, หน้า ๒๔๓

^{๑๖} พระประมณฑปัญญา และ นายแพทย์บุตร ประคิษฐวิจิตร, ไรคดีการเมือง
(พระนคร : โรงพิมพ์อมรรการพิมพ์, ๒๕๐๗), หน้า ๒๔

การปรากฏตัวตามสถานที่สาธารณะ ที่เป็นแหล่งชุมชนเพื่อกล่าวคำปราศรัยแก่ประชาชน บรรยายสรรพคุณงามความดีของตน และสัญญากับประชาชนว่าเมื่อตนได้รับเลือกตั้งแล้วจะทำโน่นทำนี่ให้ประชาชนแก่ประชาชนมากที่สุด เป็นการตอบแทนแต่มีได้มีการแถลงนโยบายทางการเมืองอย่างจริงจัง ไม่ว่าผู้สมัครจะสังกัดพรรคการเมืองหรือไม่ก็ตาม มักไม่ค่อยอ้างนโยบายของพรรคการเมือง หรือคุณความดีของพรรคมากนัก เพราะเป็นเรื่องยากที่จะหยุดให้ประชาชนเกิดความสนใจในเรื่องนโยบายของพรรค ทำให้ประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งมักไปลงคะแนนด้วยความศรัทธาในคุณสมบัติและความสามารถของผู้สมัคร เป็นสำคัญ หรือมีฉันทันทีเห็นว่าผู้สมัครเคย เป็นผู้มีพระคุณต่อตนเองหรือครอบครัวของตนบ้าง เป็นพรรคพวกเพื่อนฝูงหรือญาติพี่น้องกันบ้าง และมีจำนวนไม่น้อยที่ไปลงคะแนนโดยได้รับสินน้ำใจเล็กๆ น้อย ๆ เมื่อความสนใจของผู้มีสิทธิเลือกตั้งมุ่งมาในเรื่องต่าง ๆ เหล่านี้ การหาเสียงวิธีใช้คุณสมบัติส่วนบุคคลจึงไปด้วยกันได้

การกล่าวคำปราศรัย นอกจากจะมีการปราศรัยดังกล่าวแล้ว ส่วนใหญ่นิยมจัดรายการบันเทิง เช่น ลิเก เพลงฉ่อย หมอลำ เป็นต้น เพื่อประกอบการปราศรัยและสมนาคุณผู้ที่ไปฟัง เป็นการเรียกความสนใจและคะแนนนิยมอีกด้วย ซึ่งจากแบบสอบถามปรากฏว่าส่วนใหญ่ใช้ทั้งการปราศรัยและการเยี่ยมเยียนราษฎร เท่า ๆ กัน ทั้งนี้ เพื่อผู้สมัครจะได้ทำตัวให้เป็นกันเองกับผู้ออกเสียง เป็นการสร้างคะแนนนิยมให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น (ดังปรากฏตามตารางที่ ๒ - ๔)

ตารางที่ ๒ - ๔

การปรากฏตัวในที่สาธารณะหาเสียงที่ให้ประโยชน์มากที่สุด

รายการ	จำนวน	คิดเป็นร้อยละ
- ปราศรัย	๒๖	๖๕.๐๐
- เยี่ยมเยียนราษฎร	๒๕	๖๒.๕๐
- อื่น ๆ	๗	๑๗.๕๐

ที่มา : จากแบบสอบถามของ ส.ส. ที่ส่งกลับมา

๑๓ ศักดิ์ ผาสุคนิรันต์, การปกครองของไทย, (พระนคร : ไบปรากูโรงพิมพ์, ๒๕๑๔) หน้า ๒๕๕

๑๔ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๐๕

๒.๓.๓ การให้เงินหรือแจกสิ่งของ การใช้จ่ายเงินในการเลือกตั้งผู้สมัครแต่ละคนก็มีวิธีการแตกต่างกันออกไป ในอันที่จะก่อประโยชน์ให้แก่ตนมากที่สุด บางคนอาจจะให้เงินเพื่อซื้อเสียงในการเลือกตั้งโดยตรง ซึ่งที่จริงเป็นเรื่องที่ผิดกฎหมาย แต่ก็ไม่เคยปรากฏว่ามีคดีฟ้องร้องกัน ทั้งนี้ เพราะผู้สมัครมักจะไม่ให้เงินอย่างประเจิดประเจ้อ และอีกประการหนึ่งก็เป็นการสมยอมกัน การแจกเงินสดนั้นส่วนใหญ่ต้องอาศัยผ่านหัวหน้าคณะแน่อีกทีหนึ่ง แต่อย่างไรก็ตามการให้เงินเพื่อซื้อเสียงในการเลือกตั้งมักไม่ค่อยเปิดเผยและนิยมใช้กัน บางคนจึงหันไปแจกสิ่งของเพื่อเป็นอันนั้นแทนการแจกเงินสดออกเสียงเลือกตั้ง เช่น นายเคิม ทัตติมทอง อดีต ส.ส.นนทบุรี เปิดบริการแหวกแนวเพื่อหาเสียงในจังหวัดนนทบุรี โดยให้ทุกคนที่ถือบัตรประจำตัวเข้ารับ "บริการพิเศษ" เกี่ยวกับพีในทีมแลนด์ ซึ่งนายเคิม ทัตติมทอง เป็นเจ้าของ ตลอดจนระยะเวลาสองเดือนก่อนกำหนดการเลือกตั้ง ผลปรากฏว่ามีประชาชนชาวนนนทบุรีให้ความสนใจไปรับบริการกันทุกวัน วันละ ๓๐๐ - ๔๐๐ คน^{๒๐} อดีต ส.ส.สุจินต์ เซาวนวิศิษฐ์ แจกปลาทุเคิม และบางคนก็แจกสิ่งของเครื่องใช้ ตลอดจนการใช้จ่ายเงินสดเพื่อการกุศลต่าง ๆ ยารักษาโรค เป็นต้น ซึ่งแล้วแต่เทคนิคของผู้สมัครแต่ละคนและสภาพของท้องถิ่นว่าสิ่งใดที่จะให้ประโยชน์ หรือจะสร้างคะแนนนิยมให้กับตนมากที่สุด (ดังปรากฏตามตารางที่ ๒ - ๕)

ตารางที่ ๒ - ๕

การแจกเงินหรือสิ่งของหาเสียงที่ให้ประโยชน์มากที่สุด

รายการ	จำนวน	คิดเป็นร้อยละ
- ประเภทของกินหรือการเลี้ยงดู	๗	๑๗.๕๐
- ประเภทของใช้	๒	๕.๐๐
- ประเภทของที่ระลึก	๔	๑๐.๐๐
- ประเภทเงินสด	๒	๕.๐๐
- ประเภทเครื่องรางของขลัง	-	-
- อื่น ๆ	๑๓	๓๒.๕๐
- ไม่ตอบ	๑๒	๓๐.๐๐

ที่มา : จากแบบสอบถามของ ส.ส. ที่ส่งกลับมา

^{๑๕} โปรดดู, พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน พ.ศ. ๒๕๑๑ มาตรา ๗๖

^{๒๐} หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๓๕๔๑ ประจำวันอังคารที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๑๑

๒.๓.๘. การใช้อิทธิพลของข้าราชการทั้งวิธีลับและเปิดเผย ข้าราชการยังมีอิทธิพลมากในปัจจุบันนี้ ซึ่งมักจะไต่ถามคำกล่าวเสมอว่า "ใครขึ้นขอให้เป็นผู้เป็นเจ้านายคน" ความรู้สึกเช่นนี้มีผลมาจากระบบเจ้าขุนมูลนายในอดีต ทำให้ข้าราชการเป็นผู้ที่มีอำนาจ และเกียรติยศเป็นที่น่าเกรงใจในยามมี^{๒๑} ดังนั้น การเลือกตั้งแต่ละครั้งผู้สมัครรับเลือกตั้งจึงจำเป็นต้องอาศัยข้าราชการทั้งวิธีลับและเปิดเผย โดยเฉพาะผู้สมัครที่สังกัดพรรครัฐบาลมักใช้อิทธิพลของข้าราชการ เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน นายอำเภอ ตำรวจ ครู เป็นต้น บ้างบังคับประชาชนให้ลงคะแนนเสียงตามที่ต้องการ โดยออกเป็นคำสั่งลับ เช่น ในสมัยรัฐบาล นายปรีดี พนมยงค์ รัฐมนตรีมหาดไทย ได้เซ็นคำสั่งลับให้ข้าราชการฝ่ายปกครองช่วยเหลือผู้สมัครรับเลือกตั้งพรรครัฐบาล เป็นต้น^{๒๒} ึ่งการใช้อิทธิพลเช่นนี้ส่วนมากจะใช้กันในต่างจังหวัด เพราะประชาชนเกรงกลัวหรือเกรงใจข้าราชการเป็นทุนอยู่แล้ว แต่ในสมัยหลัง ๆ อิทธิพลบับังคับนี้ไม่ค่อยมี เพราะพรรคการเมืองฝ่ายตรงข้ามมักจะตั้งผู้แทนไปคอยสังเกตการณ์ หากมีเหตุการณ์เช่นนี้จะเกิดการฟ้องร้องกัน และเคยมีตัวอย่างมาแล้ว เช่น ในการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๐๐ อภิชาติภักดีกระทรวงมหาดไทย ผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องของคณะกรรมการเลือกตั้งผู้แทนราษฎร โดยตรงถูกฟ้องในข้อหาว่าช่วยเหลือผู้สมัครรับเลือกตั้งโดยไม่ให้ความยุติธรรมแก่การเลือกตั้ง และศาลได้ตัดสินเพิกถอนสิทธิในการเลือกตั้งมีกำหนด ๕ ปี เป็นต้น^{๒๓}

การใช้อิทธิพลของข้าราชการในระยะหลัง ๆ ต่อมาผู้สมัครรับเลือกตั้งมักจะไม่นิยมใช้อิทธิพลของข้าราชการมากนัก นอกจากผู้สมัครรับเลือกตั้งที่สังกัดพรรครัฐบาลเท่านั้นที่สามารถใช้อิทธิพลของข้าราชการได้ เช่น หัวหน้าพรรคสหประชาไทยทำหนังสือเวียนถึงกำนันผู้ใหญ่บ้านฝากฝังลูกพรรคที่สมัครรับเลือกตั้งในแต่ละจังหวัด ให้อยู่ในความดูแลและสนับสนุนว่าพรรคนี้มันโยบายแนวแน่ที่จะเร่งพัฒนาบ้านเมืองให้เจริญก้าวหน้า จึงได้ส่งลูกพรรคที่ผ่านการกลั่นกรองแล้วมารับใช้เป็นที่ตัวแทนของราษฎร โดยเฉพาะที่จังหวัดเพชรบุรีมีข้อความว่า

^{๒๑} ลีลิต ชีรเวคิน, "การเมืองไทยกับประชาธิปไตย", รัฐศาสตร์สาร ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๓ มีนาคม - เมษายน ๒๕๑๖, หน้า ๗

^{๒๒} เกียรติ, เรื่องเดิม, หน้า ๗๗ - ๘๒

^{๒๓} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๗๒

"พรรค ส.ปท. หรือเรียกกันทั่วไปว่า พรรครัฐบาล มีนโยบายแน่วแน่ที่จะมุ่งพัฒนาจังหวัดต่าง ๆ ทั้ง ๆ ด้านการสร้างทางคมนาคม การอาชีพ ความเป็นอยู่ของพี่น้องชาวไทย ตลอดจนการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมด้านอื่น ๆ รวมทั้งการปราบปรามการทุจริต ช่วยเหลือข้าราชการครูทั่วไป ชาวนาและประชาชนทั่วไป ใฝ่พ้นจากความทุกข์ยากเดือดร้อน คุ้มครองความสงบของท้องถิ่น และรักษาความปลอดภัยของประเทศชาติส่วนรวม และสำหรับเพชรบูรณ์พรรครัฐบาลก็มีนโยบายที่จะช่วยเหลือพัฒนาให้มากยิ่งขึ้นต่อไปอีก..."^{๒๔}

อย่างไรก็ตาม โดยทั่วไปแล้วผู้สมัครรับเลือกตั้งส่วนใหญ่นิยมขอความช่วยเหลือจากข้าราชการที่ประชาชนรักใคร่นับถือ เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ครู เป็นต้น มากกว่าที่จะใช้อิทธิพลของข้าราชการบีบบังคับผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง (ดังปรากฏตามตาราง ๒ - ๖)

ตารางที่ ๒ - ๖

การใช้อิทธิพลของข้าราชการหาเสียงที่ให้ประโยชน์มากที่สุด

รายการ	จำนวน	คิดเป็นร้อยละ
นายอำเภอ	๓	๗.๕๐
ตำรวจ	๒	๕.๐๐
ครู	๑๐	๒๕.๐๐
กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน	๑๐	๒๕.๐๐
อื่น ๆ	๑๑	๒๗.๕๐
ไม่ตอบ	๔	๑๐.๐๐

ที่มา : จากแบบสอบถามของ ส.ส. ที่ส่งกลับมา

๒.๓.๕ การอาศัยหัวคะแนน การเริ่มรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งผู้สมัครรับเลือกตั้งจะต้องหา และคัดเลือกบุคคลใดบุคคลหนึ่ง (หัวคะแนน) เป็นตัวแทนประจำอำเภอ และตำบลต่าง ๆ เพื่อทำหน้าที่ ปลุกฝังความนิยมแทนตัวผู้สมัคร หรือเป็นผู้ที่คอยแนะนำให้ทราบถึงชีวิตจิตใจและความต้องการของประชาชน ในท้องถิ่น ดังนั้น หัวคะแนนจึงเป็นบุคคลที่มีความสำคัญต่อผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นอย่างมาก ดังเช่น มูลเหตุจูงใจ ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล ๑๑๔ แห่ง เมื่อวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๑๐ การที่ประชาชนไปใช้ สิทธินั้นเนื่องมาจากหัวคะแนนผู้สมัครเลือกตั้งหรือบุคคลอื่นที่สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นต้น พวกหัวคะแนน นี้ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน พระ ข้าราชการ บุคคลที่มีอิทธิพล หรือเป็นที่นับถือของท้องถิ่น ผู้นำหมู่บ้าน และผู้ที่ มีอำนาจทางการเงิน เป็นต้น (ดังปรากฏตามตารางที่ ๒ - ๓)

ตารางที่ ๒ - ๓

การอาศัยหัวคะแนนในการหาเสียงที่ใหญ่ประโยชน์มากที่สุด

รายการ	จำนวน	คิดเป็น ร้อยละ
- พระ	๑๒	๓๐.๐๐
- ข้าราชการ	๔	๒๐.๐๐
- นักเลง	๓	๗.๕๐
- อื่น ๆ	๒๒	๕๕.๐๐

ที่มา : จากแบบสอบถามของ ส.ส. ที่ส่งกลับมา

๒๕- กระทรวงมหาดไทย, รายงานการวิจัยการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล ๑๑๔ แห่ง เมื่อวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๑๐, (พระนคร: โรงพิมพ์สวนทองถิ่น, ๒๕๑๑), หน้า ๑๓๔ - ๑๓๖

๒.๓.๖. พรรคการเมือง นับตั้งแต่เปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. ๒๔๗๕ จนถึงหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ มีพรรคการเมืองเพียงพรรคเดียวเท่านั้น คือพรรคคณะราษฎร ซึ่งนักการเมืองในสมัยนั้นถ้าไม่สังกัดพรรคคณะราษฎรแล้วก็จะปฏิบัติตนอย่างอิสระ เพราะเมื่อหลวงวิจิตรวาทการขอจัดตั้งพรรคคณะชาติขึ้น รัฐบาลพระยามโนปกรณนิติธาดาก็ไม่อนุญาตให้จัดตั้ง จนกระทั่งเมื่อประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๔๘๕ ขึ้น พรรคการเมืองจึงมีการเคลื่อนไหวจัดตั้งขึ้นตามมาตรา ๑๔ แห่งรัฐธรรมนูญ ได้แก่ พรรคก้าวหน้า พรรคสหชีพ พรรคประชาธิปไตย พรรคแนวรัฐธรรมนูญ พรรคประชาชน เป็นต้น พรรคการเมืองแต่ละพรรคที่จัดตั้งขึ้นเกิดขึ้นจากการรวมกันของ ส.ส. เนื่องจากความจำเป็นในการปฏิบัติหน้าที่ทางการเมือง และมีวัตถุประสงค์ส่วนใหญ่เพื่อการปฏิบัติหน้าที่ในสภานั้น พรรคการเมืองจึงเป็นที่รู้จักกันแต่เฉพาะในหมู่นสมาชิกของพรรคเท่านั้น ประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบพรรคการเมืองเท่าใดนัก^{๒๖}

การสมัครรับเลือกตั้งหรือการหาเสียงเลือกตั้งในนามของพรรคการเมืองในสมัยนี้ จึงยังมิได้เป็นไปในระบบพรรคการเมือง เพราะการจัดตั้งพรรคการเมืองเป็นการรวมตัวกันของ ส.ส. ดังกล่าวมิได้เกิดจากการมีอุดมการณ์ทางการเมืองรวมกันแต่อย่างใด ทั้งนี้หลังจากรัฐประหาร ๒๔๙๐ แล้ว พรรคสหชีพ พรรคแนวรัฐธรรมนูญ และพรรคอิสระ ก็สลายตัวไป และหลังจากรัฐประหาร ๒๕ พฤศจิกายน ๒๔๙๔ คณะรัฐประหารได้ห้ามมิให้มีการชุมนุมทางการเมืองใด ๆ ทั้งสิ้น จึงเป็นอันว่าพรรคการเมืองที่เคยจัดตั้งมาก่อนหน้านั้นต้องเลิกล้มไปโดยปริยาย จนกระทั่งมีพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๔๙๔ ออกมาเป็นฉบับแรก พรรคการเมืองจึงมีบทบาทในการคัดเลือกบุคคลเข้าสมัครรับเลือกตั้งในนามของพรรค แต่การคัดเลือกก็ยังคงถือตัวบุคคลเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาสำคัญเป็นอันดับแรก และแนวนโยบายของพรรคเป็นอันดับรอง^{๒๗} ทำให้การเลือกตั้งแต่ละครั้งพรรคการเมืองมิได้มีบทบาทที่แท้จริงและประชาชน

^{๒๖} วิทยา นภาศิริกุลกิจ, เรื่องเดิม, หน้า ๑๑

^{๒๗} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๒๐

ยังคงเลือกตัวบุคคลมากกว่าพรรคการเมือง จะมีเพียงพระนคร - ธนบุรี เท่านั้นที่ประชาชนยังคงนิยมเลือกพรรคการเมืองมากกว่าตัวบุคคล ส่วนต่างจังหวัดจะมีเพียงบางจังหวัดเท่านั้นที่ประชาชนมีแนวโน้มที่เลือกพรรคการเมือง เช่น การเลือกตั้งวันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๒ มีจังหวัดนครศรีธรรมราช เชียงราย ลำปาง เพชรบูรณ์ เป็นต้น ^{๒๔} ดังนั้น ผู้สมัครรับเลือกตั้งที่สมัครรับเลือกในจังหวัดต่าง ๆ เหล่านี้จึงต้องอาศัยพรรคการเมืองเป็นสำคัญ ในการที่ตนจะได้รับการเลือกตั้ง โดยไม่ต้องคำนึงถึงกลวิธีหาเสียงประเภทอื่นเท่าไรนัก ขอแต่เพียงขอให้พรรคการเมืองที่ประชาชนนิยมคัดเลือกเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งเท่านั้น แต่อย่างไรก็ตามการที่ผู้สมัครจะสมัครเข้ารับการเลือกตั้งในเขตใดหรือจังหวัดใดจะต้องพิจารณาถึงแนวโน้มของประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงด้วยว่านิยมพรรคการเมืองพรรคใด เช่น พรรครัฐบาล พรรคฝ่ายค้าน ไม่สังกัดพรรค เป็นต้น ซึ่งจากแบบสอบถามปรากฏว่า ส่วนใหญ่เห็นว่าควรสังกัดพรรคฝ่ายค้าน (ดังปรากฏตามตารางที่ ๒ - ๘)

ตารางที่ ๒ - ๘

พรรคการเมืองในการหาเสียงที่ให้ประโยชน์มากที่สุด

รายการ	จำนวน	คิดเป็นร้อยละ
- พรรครัฐบาล	๑๐	๒๕.๐๐
- พรรคฝ่ายค้าน	๑๒	๓๐.๐๐
- พรรคอื่น ๆ	๑	๒.๕๐
- ไม่สังกัดพรรค	๘	๒๒.๕๐
- ไม่ตอบ	๘	๒๐.๐๐

ที่มา : จากแบบสอบถามของ ส.ส. ที่ส่งกลับมา

^{๒๔} กลุ่มนิสิตนักศึกษาศาสาสมัครสังเกตการณ์การเลือกตั้ง, เรื่องเกม, หน้า ๓๖๘ - ๓๗๖

๒.๓.๗ การสนับสนุนจากสื่อมวลชน สื่อมวลชนเป็นเครื่องมือในการหาเสียงเลือกตั้งที่สำคัญประการหนึ่งในสังคมปัจจุบัน ในอันที่จะเผยแพร่ข่าวสารต่าง ๆ ตลอดจนความเคลื่อนไหวของผู้สมัครรับเลือกตั้งไปยังประชาชนที่ผู้สมัครไม่สามารถเข้าไปถึงได้อย่างรวดเร็ว และกว้างขวาง กังนั้น การได้รับการสนับสนุนจากสื่อมวลชนจึงมีส่วนสำคัญต่อการสร้างคะแนนนิยมเป็นอันมาก แต่อย่างไรก็ตามการอาศัยสื่อมวลชนในการออกเสียงเลือกตั้งเปรียบเสมือนดาบสองคม ซึ่งถ้าหากว่าผู้สมัครเลือกตั้งคนใดเกิดขัดแย้งกับสื่อมวลชนเมื่อไรคะแนนนิยมที่เคยได้ก็จะกลายเป็นการทำลายคะแนนเสียงตนเองทันที เพราะ "...ความคิดเห็นของประชาชนนั้นจะเป็นความคิดเห็นของคนกลุ่มน้อย หรือคน ๆ เดียวกันก็ตาม เมื่อเสนอผ่านสื่อมวลชนอาจก่อให้เกิดมติมหาชนได้..."^{๒๔} และผู้สมัครรับเลือกตั้งไม่มีโอกาสที่จะแก้แนวความคิดนั้นได้ทันทีที่เป็นต้น สำหรับสื่อมวลชนที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งนิยมใช้มากที่สุดก็คือ หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ตามลำดับ (ดังปรากฏจตุรตารางที่ ๒ - ๕)

ตารางที่ ๒ - ๕

การสนับสนุนจากสื่อมวลชนในการหาเสียงที่ให้ประโยชน์มากที่สุด

รายการ	จำนวน	คิดเป็นร้อยละ
- หนังสือพิมพ์	๒๒	๕๕.๐๐
- โทรทัศน์	๓	๗.๕๐
- วิทยุ	๗	๑๗.๕๐
- ไม่ตอบ	๘	๒๐.๐๐

ที่มา : จากแบบสอบถามของ ส.ส. ที่ส่งกลับมา

จากกลวิธีการเลือกตั้ง ๗ วิธีที่กล่าวมาข้างต้นนั้น จะเห็นได้ว่า แต่ละอย่างก็มีความสำคัญในตัวเอง ผู้สมัครแต่ละคนจะนำไปใช้ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมในจังหวัดที่สมัคร เพื่อให้ข้อประโยชน์ในการหาเสียงมากที่สุด

๒.๔ อิทธิพลที่มีต่อการลงคะแนนเสียง

เมื่อนำที่ยอมรับกันว่า ในการเลือกตั้งแต่ละครั้งประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งยังคงมีความรู้สึกนึกคิดที่จะเลือกผู้แทนของตนโดยคำนึงถึงผู้ทศนรู้จัก และคุณสมบัติส่วนตัวเป็นสำคัญ ก็จะได้เห็นได้จากผลการเลือกตั้งหลังจากที่ประกาศใช้พระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๘ ปรากฏว่าผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ไม่สังกัดพรรคการเมืองหรือผู้สมัครอิสระ ได้รับเลือกตั้งเป็นจำนวนมากกว่าผู้สมัครสังกัดพรรคการเมือง ยกเว้นการเลือกตั้งครั้งที่ ๕ (วันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๐) ซึ่งเป็นการเลือกตั้งที่มีการทุจริตในการเลือกตั้ง นอกจากนั้นการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลเมื่อวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๑๐ ปรากฏว่าประชาชนลงคะแนนเสียงเลือกตั้งให้ให้ผู้สมัครเป็นรายบุคคลมากกว่าผู้สมัครที่สังกัดพรรคหรือคณะ^{๓๐} และจากแบบสอบถาม (ดังปรากฏตามตารางที่ ๒ - ๑๐)

ตารางที่ ๒ - ๑๐

ประชาชนยึดหลักอะไรในการลงคะแนนเสียง

รายการ	จำนวน	คิดเป็นร้อยละ
- ตัวบุคคล	๓๔	๘๕.๐๐
- พรรคการเมือง	๖	๑๕.๐๐

ที่มา : จากแบบสอบถามของ ส.ส. ที่ส่งกลับมา

^{๓๐} กระทรวงมหาดไทย, "รายงานการวิจัยการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล ๑๒ แห่ง เมื่อวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๑๐"; เรืองเกษม, หน้า ๑๓๘ - ๑๓๙

แสดงให้เห็นว่าในการลงคะแนนเสียง ผู้มีสิทธิออกเสียงยังคงพิจารณาตัวบุคคลมากกว่าที่จะพิจารณาว่าผู้สมัครดังกล่าวมีคุณธรรมการเมืองใด ซึ่งจะแยกกล่าวเป็นข้อ ๆ ดังนี้

๒.๔.๑. บุคคลิกภาพส่วนตัว

บุคลิกภาพส่วนตัว (Personality) ของผู้สมัครรับเลือกตั้งมีอิทธิพลต่อการลงคะแนนเสียงเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะการเลือกตั้งที่ยังคงยึดตัวบุคคลมากกว่าหลักการ ทั้งนี้เพราะการที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งจะสร้างคะแนนนิยมแก่ประชาชนได้นั้นจะต้องเป็นบุคคลที่คบคนได้ทุกคน ต้องการเพื่อนได้ง่าย และรักษามิตรภาพนั้นไว้ได้ ต้องไม่รังเกียจที่จะพบปะกับคนไม่ว่าชนชาติใด การเป็นผู้ที่ชั้นสูงที่ถือตัวนั้น หมายถึง การเป็นนักการเมืองไม่ไต่ในลัทธิประชาธิปไตย^{๓๑} หรือจะสมัครรับเลือกตั้งไม่ไต่ตนเอง นอกจากนั้นผู้สมัครรับเลือกตั้งจะต้องเป็นบุคคลที่พูดเก่งและจะต้องเป็นผู้ฟังที่ดี ในการที่จะใช้หูฟังความรู้สึกนึกคิดของประชาชนว่ามีความรู้สึกตลกอย่างไร เพื่อเป็นแนวทางแก้ไขข้อบกพร่องของตน

บุคลิกภาพส่วนตัวนับว่าเป็นสิ่งสำคัญอันดับแรกของการเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้ง เพราะการที่ประชาชนจะมีทัศนคติที่ดีหรือไม่ดีขึ้นอยู่กับบุคลิกภาพของผู้สมัครที่จะสร้างภาพประทับใจแก่ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง

๒.๔.๒. การศึกษา

เป็นส่วนประกอบในการพิจารณาการคัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง ถึงแม้ว่ากฎหมายเลือกตั้งของไทยกำหนดคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งไว้แค่ประณมปีที่ ๔ แต่ปรากฏว่าการเลือกตั้งแต่ละครั้งแนวโน้มของผู้ที่ได้รับการศึกษาก็ หรือมีคุณวุฒิสูงกว่าที่กำหนดไว้ มักจะได้รับการเลือกตั้งหรือได้รับความนิยมนอกจากประชาชน แสดงให้เห็นว่าการศึกษามีอิทธิพลต่อการลงคะแนนเสียงของประชาชนไม่น้อยทีเดียว (ดังปรากฏตามตารางที่ ๒ - ๑๑)

^{๓๑} พระประมณฑบัญญัติ และ นายแพทย์บุศกร ประดิษฐ์วิเศษ, เรื่องเดิม, หน้า ๒๐ - ๒๑

ตารางที่ ๒ - ๑๑

จำนวนผู้ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการเลือกตั้งทั่วไปทั้ง ๑๑ ครั้ง

จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	การเลือกตั้งครั้งที่										
	๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘	๙	๑๐	๑๑
ประถมศึกษา ๔	-	-	-	-	๒	๙	๑	๑	-	๓	๔
ประถมศึกษา ๗	-	-	-	-	๕	๗	-	๑	๖	๑๘	๙
มัธยมศึกษาปีที่ ๓ หรือเทียบเท่า	-	-	๑	-	๓	๗	๓	๑๒	๒๗	๒๓	๕๑
มัธยมศึกษาปีที่ ๕ หรือเทียบเท่า	๑	๑	๑	๒	๙	๑๗	๕	๒๑	๒๐	๑๗	๒๗
มัธยมศึกษาปีที่ ๖ หรือเทียบเท่า	๗	๑	๑	๒	๒	๔	-	-	๙	๖	๑๓
ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง	๔	๖	๔	๒	๑๐	๑๓	๑	๙	๙	๘	๓
อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	๑	๒	๒	๓	๘	๗	๒	๑๐	๑๗	๑๑	๒๑
ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า	๒๑	๑๗	๒๓	๓๒	๓๗	๓๑	๖	๕๕	๖๐	๖๓	๗๕
สูงกว่าปริญญาตรี	-	-	๑	๒	๕	๓	๑	๓	๔	๕	๑๒
ไม่ทราบ	๕๑	๖๔	๕๘	๔๘	๑	๑	๒	๓	๘	๖	-

ที่มา เศรษฐพร กุศลพิทักษ์ "รัฐสภา - ภูมิหลังของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไทย รุ่น พ.ศ.๒๔๗๖ - ๒๕๑๒"

๒.๔.๓. อายุ

ในการสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามกฎหมายเลือกตั้งของไทยกำหนดอายุไว้สูงกว่าผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งถึงคราวแล้วในครั้งที่ ๑ อายุเป็นส่วนประกอบในการพิจารณาทัศนใจต่อการลงคะแนนเสียง ทั้งนี้ เพราะประชาชนแต่ละคนต่างก็มีความคิดเห็นเกี่ยวกับอายุแตกต่างกันออกไป ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันว่าบุคคลที่มีอายุน้อยมักมีแนวโน้มทางนโยบายในลักษณะที่รุนแรง ส่วนบุคคลที่มีอายุสูงมักมีแนวโน้มไม่ชอบการเปลี่ยนแปลงหรือหากจะมีการเปลี่ยนแปลงก็ค่อยเป็นค่อยไป แต่จากผลการเลือกตั้งของไทยจะเห็นได้ว่า ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งกลับมีแนวโน้มเลือกบุคคลที่มีอายุในวัยกลางคน คือช่วงอายุระหว่าง ๓๕ - ๔๕ ปี เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งแตกต่างจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของสหรัฐอเมริกาซึ่งมีอายุเฉลี่ยเท่ากับ ๕๒ ปี^{๗๒} แสดงว่า ประชาชนชาวไทยไม่นิยมการเปลี่ยนแปลงที่รุนแรง หรือค่อยเป็นค่อยไป แต่นิยมลักษณะกลาง ๆ (ดังปรากฏตามตารางที่ ๒ - ๑๒)

^{๗๒} อับราฮัม ริบิคอฟ และ จอนโอ นิวมัน, เรื่องเดิม, หน้า ๕๒๓

ตารางที่ ๒ - ๑๒

จำนวนผู้ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการเลือกตั้งทั่วไปทั้ง ๑๑ ครั้ง

จำแนกตามระบอบอายุ

ระบอบอายุเฉลี่ย	การเลือกตั้งครั้งที่										
	๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘	๙	๑๐	๑๑
๒๐ - ๒๔	๒	๑	๑	-	-	-	-	-	๒	๒	๑
๒๕ - ๒๙	๖	๑๔	๑๓	๑๐	๙	-	-	-	๒	๓	-
๓๐ - ๓๔	๑๕	๒๒	๒๑	๒๑	๑๒	-	๓	๒๖	๑๖	๑๓	๑๔
๓๕ - ๓๙	๑๓	๒๔	๒๓	๒๓	๒๖	๓๐	๕	๓๑	๓๑	๒๕	๓๖
๔๐ - ๔๔	๑๖	๑๑	๑๓	๑๔	๑๓	๓๒	๓	๒๖	๓๒	๓๔	๔๓
๔๕ - ๔๙	๑๒	๙	๙	๑๖	๑๑	๒๑	๕	๒๑	๓๔	๓๒	๔๔
๕๐ - ๕๔	๘	๑	๓	๓	๕	๕	๑	๘	๑๙	๑๓	๓๓
๕๕ - ๕๙	๓	๓	๔	๓	๒	๙	๑	๖	๘	๑๑	๒๕
๖๐ ปี ขึ้นไป	๓	-	๑	๑	-	๒	๑	๓	๑๐	๖	๒๕
ไม่ทราบ	-	-	-	-	-	-	๑	๓	๖	๔	-

ที่มา เศรษฐพร กุศลพิทักษ์ "รัฐสภา - ภูมิหลังของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไทย รุ่น พ.ศ. ๒๔๗๖ - ๒๕๑๒"
หน้า ๑๔๔

ง. อาชีพ

อาชีพมีอิทธิพลต่อการลงคะแนนเสียงของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งเป็นอันมาก ทั้ง ๆ ที่กฎหมายเลือกตั้งของไทยมิได้กำหนดให้มีการเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามอาชีพแต่อย่างใด ทั้งนี้ เพราะอาชีพบางอาชีพมีความใกล้ชิดกับประชาชนเป็นอย่างยิ่ง ทำให้สามารถสร้างอิทธิพลและคะแนนนิยมแก่ประชาชนได้ง่ายกว่าบางอาชีพ เช่น ข้าราชการ หน่วยงาน ชุมชนการค้า ย่อมมีแนวโน้มที่จะได้รับการเลือกตั้งมากกว่าบุคคลที่อาชีพกสิกรรม ครู เป็นต้น ซึ่งจากผลการเลือกตั้งทุกครั้งสรุปได้ว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ได้รับการเลือกตั้งกลุ่มใหญ่ที่สุด เป็นผู้ที่เคยมีอาชีพรับราชการ ทั้งที่เป็นฝ่ายทหารและพลเรือน และในจำนวนนี้ผู้ที่เคยเป็นข้าราชการมากจนพบว่า ผู้เป็นข้าราชการประจำแล้วลาออกมาสมัครรับเลือกตั้ง ได้รับเลือกมากกว่าผู้ที่ออกจากราชการ โดยเป็นข้าราชการบำนาญแล้วมาสมัคร ^{๓๓}

^{๓๓} เศรษฐพร คูศิริพิทักษ์, "อาชีพรับราชการกับการเป็นสมาชิกสภาผู้แทน" วารสาร
พัฒนบริหารศาสตร์ ปีที่ ๑๐ ฉบับที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๑๓, หน้า ๒๘๔

ตารางที่ ๒ - ๑๓

จำนวนผู้ที่ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการเลือกตั้งทั่วไปทั้ง ๑๑ ครั้ง

จำแนกตามระดับอาชีพ

ลักษณะอาชีพ	การเลือกตั้งครั้งที่										
	๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘	๙	๑๐	๑๑
กสิกรรมและประมง	๔	๕	๗	๗	๔	๖	๑	๔	๑๑	๑๕	๑๒
ข้าราชการบ้านนาญ	๑๑	๔	๔	๖	๔	๑๔	๑	๒๑	๑๔	๒๒	๓๑
ข้าราชการประจำ	๑๖	๓๔	๒๗	๓๗	๔๒	๑๕	๓	๑๔	๒๗	๒๐	๑๔
ครู (ราษฎร)	—	๒	—	๑	๑	—	๑	๕	๕	๕	๓
นายควม	๒๑	๑๕	๒๔	๑๓	๑๕	๒๔	๖	๔๔	๔๔	๓๗	๓๕
ธุรกิจการค้า	๑๕	๑๔	๒๐	๒๐	๕	๒๒	๓	๒๕	๔๒	๔๔	๑๐๐
นักหนังสือพิมพ์	๓	๑	๓	๒	—	๓	—	๑	๒	๔	๓
แพทย์และเภสัชกร	๒	๒	—	๑	—	—	—	๓	—	๓	๔
อาชีพอื่น ๆ	—	—	—	๒	๒	๖	๒	๒	๔	๒	๔
ไม่ทราบ	๒	๑	๑	๓	๑	—	—	๕	๖	๖	๔

ที่มา เศรษฐพร ศุภวิพิทักษ์ "รัฐสภา - ภูมิหลังของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไทย" อนุ พ.ศ. ๒๔๗๖ - ๒๕๑๒
หน้า ๑๖๕

๒.๔.๕. ฐานะการเงิน

เงินเป็นอุปกรณ์สำคัญในการหาเสียงเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ซึ่งการใช้จ่ายเงินของผู้สมัครมีวิธีการที่แตกต่างกันออกไปตามฐานะของแต่ละคน ผู้สมัครบางคนที่มีฐานะดี การเงินก็^{๓๕}จะใช้วิธีทุ่มเงินในการหาเสียง โดยการแจกเงิน เช่น หมอมะจานิตยากรวรวรรณ แจกธนบัตรใบละ ๕ บาท โดยพิมพ์เบอร์ไว้ในธนบัตร บางคนก็แจกสิ่งของ เช่น ผาขาวมา เลื่อยยัด พร้อมกับพิมพ์เบอร์ผู้แจกไว้ด้วย^{๓๕} เป็นต้น ซึ่งการใช้จ่ายในการเลือกตั้งนับตั้งแต่มีการเลือกตั้งผู้แทนราษฎรเป็นต้นมา ไม่เคยมีการกำหนดค่าใช้จ่ายในการหาเสียงเลือกตั้งว่าผู้สมัครแต่ละคนจะต้องใช้จ่ายเงินในการเลือกตั้งมากน้อยเท่าใด ผิดกับการหาเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประเทศไทย มีการกำหนดค่าใช้จ่ายในการหาเสียง จ่ายได้ไม่เกินเงิน ๔๕๐ ปอนด์ กับ ๑^๒/_๒ เพนนี สำหรับผู้มีสิทธิเลือกตั้งแต่ละคนในเมือง และ ๒ เพนนี สำหรับผู้มีสิทธิเลือกตั้งแต่ละคนในชนบท^{๓๖}

ดังนั้น การที่ไม่มีการกำหนดค่าใช้จ่ายในการหาเสียงเลือกตั้ง ทำให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งที่มีฐานะการเงินที่ย่อมได้เปรียบกว่าผู้สมัครที่มีฐานะการเงินน้อย ซึ่งจะเห็นได้ชัดแจ้งจากผลการเลือกตั้งในต่างจังหวัดที่ผ่านมา เช่น ส.ส.หญิงสุนิรัตน์ เตลาน อดีต ส.ส.นครสวรรค์ (๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕) และ ส.ส.ระนอง (๑๕ ธันวาคม ๒๕๐๐) ประสบความสำเร็จในการเลือกตั้งก็เนื่องมาจากฐานะทางการเงินเป็นสำคัญ เป็นต้น

๒.๔.๖. การใช้วิธีเริ่มต้นจากตำแหน่งทางการเมืองในระดับท้องถิ่น

นอกจากลักษณะที่กล่าวมาทั้งหมดแล้ว การใช้วิธีเริ่มต้นจากตำแหน่งทางการเมืองในระดับท้องถิ่นหรือระดับเล็ก ๆ เสียก่อน เช่น สมาชิกสภาเทศบาล สมาชิกสภาจังหวัด เป็นต้น ก็มีอิทธิพลต่อการลงคะแนนเสียงของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

^{๓๕} จงกล ไกรฤกษ์, เรื่องเคิม, หน้า ๓๔๕

^{๓๖} เกษชาติ วงศ์โกมลเชษฐ, การปกครองประเทศไทย (พระนคร:

ทั้งนี้เพราะการที่ผู้สมัครเริ่มต้นจากตำแหน่งทางการเมืองเล็ก ๆ ก่อน เป็นการง่ายกว่าที่จะเริ่มต้น โดยการสมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเลย นอกจากนั้นเมื่อได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกในตำแหน่งเล็ก ๆ ยังเป็นโอกาสที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งจะสร้างชื่อเสียงและคะแนนนิยมในหมู่ประชาชนได้ง่าย และรวดเร็ว โดยการแสดงถึงผลงานที่ตนปฏิบัติในขณะที่ดำรงตำแหน่งเล็ก ๆ ดังจะเห็นได้จากผลการเลือกตั้งครั้งสุดท้าย ปรากฏว่า สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ได้รับเลือกตั้ง ๒๑๕ คน ส่วนใหญ่เคยมีประสบการณ์ทางการเมืองมาก่อนทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับเทศบาลนั้นปรากฏว่ามีผู้เคยผ่านงานหรือประสบการณ์มามากกว่าร้อยละ ๖๐ นอกจากนี้ยังมีผู้ที่เคยดำรงตำแหน่งราชการทางการเมืองมาแล้วพอสมควรอีกด้วย ^{๓๗} คือ เคยเป็นรัฐมนตรีว่าการหรือช่วยว่าการ และรัฐมนตรีอื่น ๑๑ คน เคยเป็นนายกรัฐมนตรี ๑ คน และเคยเป็นเลขาธิการหรือผู้ช่วยเลขาธิการรัฐมนตรี หรือ นายกรัฐมนตรี ๘ คน ^{๓๘} สำหรับ ส.ส. ที่เคยเป็นนายกรัฐมนตรีตั้งแต่มีรัฐธรรมนูญเป็นต้นมาทั้งหมด ๔ คน คือ นายปรีชา พนมยงค์ หลวงธำรงนาวาสวัสดิ์ นายควง อภัยวงศ์ และ ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช

การที่ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งยังคงยึดตัวบุคคลในการออกเสียงเลือกตั้ง จากแบบสอบถามพบว่าอิทธิพลที่ทำให้ประชาชนออกเสียงเลือกตั้งมากที่สุด คือ บุคคลลักษณะส่วนตัวของผู้สมัครรับเลือกตั้ง การศึกษา อาชีพ ฐานะการเงิน การที่เคยมีตำแหน่งทางการเมืองในระดับท้องถิ่นมาก่อน และอายุ ตามลำดับ (ดังปรากฏตามตารางที่ ๒ - ๑๔)

---

* หมายเหตุ การเลือกตั้งครั้งที่ ๑ - ๑๐ การกรอกประวัติทางรัฐสภามีได้เก็บบันทึกประวัติเกี่ยวกับสถานภาพทางการเมืองของสมาชิกสภาผู้แทนไว้ และแม้จะมีบางส่วนที่ไม่ครบถ้วน อ่างใน เศรษฐพร คูศรีพิทักษ์

^{๓๗} เศรษฐพร คูศรีพิทักษ์, "รัฐสภา ภูมิหลังของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไทย รุ่น พ.ศ.๒๔๘๖ - ๒๕๑๒", เรื่องเดิม, หน้า ๑๗๕

^{๓๘} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๗๕

ตารางที่ ๒ - ๑๔

อิทธิพลที่ทำให้ประชาชนลงคะแนนเสียง

รายการ	จำนวน	คิดเป็นร้อยละ
- บุคคลิกภาพส่วนตัว	๒๓	๕๓.๕๐
- การศึกษา	๑๘	๔๕.๐๐
- อาชีพ	๕	๒๒.๕๐
- อายุ	๓	๗.๕๐
- ฐานะการเงิน	๕	๑๒.๕๐
- การที่เคยดำรงตำแหน่งทางการเมือง ในระดับท้องถิ่นมาก่อน	๕	๑๒.๕๐

ที่มา : จากแบบสอบถามของ ส.ส. ที่ส่งกลับมา

๒.๕ การไปใช้สิทธิของประชาชนในการลงคะแนนเสียง

จากสถิติการเลือกตั้งทั้งหมด ๑๐ ครั้ง จะเห็นได้ว่าประชาชนไปใช้สิทธิในการออกเสียงน้อย มีเพียงครั้งเดียวเท่านั้นที่ประชาชนไปใช้สิทธิออกเสียงเกินกว่าครึ่ง แต่ก็เป็นกรณีที่มีการทุจริตมากดังกล่าวแล้ว แสดงให้เห็นว่าประชาชนขาดความสนใจในกระบวนการทางการเมือง การที่ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศขาดความสนใจทางการเมือง และไม่เข้าใจถึงคุณค่าของการเข้าร่วมกระบวนการทางการเมืองของประเทศ เนื่องจากทัศนคติดั้งเดิมของประชาชนที่เคยชินต่อการให้ความไว้วางใจปล่อยให้เรื่องการเมืองการปกครองเป็นหน้าที่ของฝ่ายปกครอง หรือข้าราชการแต่ฝ่ายเดียว ใครจะปกครองอย่างไรก็ไม่คอยให้ความสนใจ เพราะประชาชนยังไม่เคยมีความเคียดแค้นทางเศรษฐกิจเหมือนกับประเทศอื่น ๆ นอกจากนั้นผู้นำของประเทศยังไม่คอยให้ความสนใจที่จะส่งเสริมให้ประชาชน

เขามีส่วนร่วมทางการเมืองมากนัก ถูกจำกัดและลดน้อยลงไปตลอดเวลา บางครั้งก็ว่างเว้นจากการเลือกตั้งเป็นเวลานานทำให้เกิดความเบื่อหน่าย ยิ่งกว่านั้นเวลาที่มีการเลือกตั้ง ผู้แทนราษฎรที่ได้รับเลือกตั้งไปแล้วก็มีได้ทำหน้าที่เป็นตัวแทนของประชาชนอย่างแท้จริง หรือมีได้ไปไกลถึงกับการแสดงเจตน์จำนงของชาติออกมา

การที่ราษฎรไม่ไปทำการออกเสียงเลือกตั้งในระยะแรกหรือในคราวเลือกตั้งผู้แทนตำบลเมื่อ พ.ศ.๒๔๗๒ นั้น เนื่องจากสาเหตุใหญ่ ๔ ประการ คือ ^{๓๕}

- ๑. เพราะไม่นิยมชมชอบในการปกครองระบอบนี้
- ๒. ไม่เข้าใจวิธีการปกครอง
- ๓. ไม่เห็นประโยชน์ในการออกเสียง
- ๔. เพราะเกียจคร้านหรือความอาย

ส่วนจากการศึกษาเรื่องความเฉยเมยทางการเมืองของประชาชนต่อการเลือกตั้งในประเทศประชาธิปไตยตะวันตกนั้น พบว่ามีสาเหตุอย่างน้อย ๓ ประการ คือ ^{๔๐}

๑. เห็นว่าประโยชน์ที่ได้จากการเข้าไปยุ่งเกี่ยวทางการเมืองนั้นน้อยกว่าผลประโยชน์ที่ได้รับจากทางบ้านอื่น สำหรับประเทศไทยในขณะนี้จะเป็นสาเหตุในความรู้สึกของคนส่วนใหญ่ที่จะไม่สนใจในการเลือกตั้งก็ได้ ดังเช่น ในการเลือกตั้งเทศบาลในคราวที่แล้ว (วันที่ ๑ กันยายน พ.ศ.๒๕๑๑) มีคนไปสนามมา หรือออกไปเที่ยวเตร่หาความสำราญบ้านอื่น ๆ มากกว่าที่ไปลงบัตรเลือกตั้ง การที่รัฐบาลกำหนดให้วันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๒ ซึ่งเป็นวันจันทร์ เป็นวันเลือกตั้งทั่วไปคราวหน้า ก็เพราะรัฐบาลคิดว่าโอกาสที่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งจะไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงคงจะมีมากกว่าไปลงคะแนนเสียงวันหยุดราชการ

^{๓๕} เทพ โชตินุชิต, เรื่องเกิมน, หน้า ๑๑

^{๔๐} มนตรี เจนวิทย์การ, "ปัญหาความเฉยเมยทางการเมืองกับการเลือกตั้งทั่วไปปีหน้า", ประชาธิปไตยกับพรรคการเมืองในประเทศไทย, จัดพิมพ์โดยชมรมหม่อมวังหน้า, (พระนคร: ไม่ปรากฏโรงพิมพ์, ๒๕๑๑), หน้า ๕

๒. เห็นว่าโอกาสที่จะเข้าไปมีอิทธิพลในเหตุการณ์ทางการเมือง หรือที่จะได้จากการ เข้าไปยุ่งเกี่ยวนั้นน้อย เช่น การที่มีผู้พากิจารณาว่า การเลือกตั้งวันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๒ ก็ไปเปลี่ยนแปลงโครงการสร้างทางอำนาจของประเทศไม่ได้ ทำให้ความกระตือรือร้นที่จะไปใช้สิทธิหมดไป

๓. เชื่อว่าสภาพที่เป็นอยู่ปัจจุบันดีแล้ว ไม่จำเป็นต้องเปลี่ยนแปลง

จากแนวความคิดของคนทั้ง ๒ ยุค และจากแบบสอบถาม (ดังปรากฏตามตาราง ๒ - ๑๕)

ตารางที่ ๒ - ๑๕

การที่ประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้งน้อยเนื่องมาจากสาเหตุ

รายการ	จำนวน	คิดเป็น ร้อยละ
- เห็นว่าได้รับผลประโยชน์น้อยหรือไม่เห็นประโยชน์ ในการ ออกเสียง	๑๗	๕๒.๕๐
- ไม่มีความสนใจ	๑๑	๒๗.๕๐
- สภาพปัจจุบันดีอยู่แล้วไม่จำเป็นต้องเปลี่ยนแปลง	-	-
- ไม่เข้าใจวิธีการเลือกตั้ง	๖	๑๕.๐๐
- เกียจคร้านไม่ออกไปออกเสียง	๗	๑๗.๕๐
- ไม่นิยมชมชอบในการปกครองระบอบประชาธิปไตย	-	-
- อื่น ๆ	๘	๒๐.๐๐

ที่มา : จากแบบสอบถาม ส.ส. ที่ส่งกลับมา

แสดงให้เห็นว่าการที่ประชาชนส่วนใหญ่ไม่ไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง เนื่องจากความรู้สึกนึกคิดที่ยังเห็นว่าการไปออกเสียงเลือกตั้งนั้นได้ประโยชน์น้อย ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ได้ เพราะหลังจากการเลือกตั้งแต่ละครั้งสิ่งที่เคยได้ยินได้เห็นสมาชิกสภา

ผู้แทนราษฎรในสมัยหาเสียงสัญญาไว้ ก็กลายเป็นคลื่นกระทบฝั่ง ไม่เป็นจริงสมดังที่หาเสียงให้คำสัญญาไว้ แต่กลับได้เห็นและได้ยินแต่เสียงไม้ค้อนของนักการเมืองที่ประชาชนเลือกเข้าไป

สรุป จากที่กล่าวมาทั้งหมดจะเห็นได้ว่า การที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเข้ามามีบทบาททางการเมือง โดยการสมัครรับเลือกตั้งส่วนใหญ่ของการที่จะมีส่วนร่วมในกิจการสาธารณะ หรือมีส่วนร่วมในการกิจการบ้านเมือง และผู้ที่ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้น ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีชื่อเสียงและรู้จักกันดีในเขตเลือกตั้งอยู่แล้ว ไม่ว่าจะเป็นชื่อเสียงส่วนตัว หรือวงศ์ตระกูล ทั้งนี้ เพราะประชาชนส่วนใหญ่ยังคงยึดตัวบุคคลมากกว่าพรรคการเมือง การที่ประชาชนยังคงมีความรู้สึกนึกคิดเช่นนี้ ส่วนหนึ่งมาจากวิธีการหาเสียงของนักการเมืองที่มุ่งสรรพคุณและนโยบายส่วนตัวมากกว่านโยบายของพรรค เป็นสำคัญกว่าที่จะให้ประชาชนรู้จักใช้วิจารณญาณพิจารณาเลือกนโยบายที่เหมาะสมด้วยเหตุและผล โดยการกล่าวโจมตีบุคคลเป็นส่วนตัว ในลักษณะที่สาดโคลนเข้าหากัน ตลอดจนมีแต่การให้คำมั่นสัญญาแก่ประชาชนต่าง ๆ นา ๆ แต่พอหลังจากการเลือกตั้งกลับลืมสัญญา ทำให้ประชาชนเกิดความเบื่อหน่ายต่อระบบการเลือกตั้ง และไม่ไปออกเสียงเลือกตั้งดังที่ปรากฏตามสถิติในบทที่ ๑

การที่ประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้งน้อย และวิธีการหาเสียงที่ไม่ถูกต้องของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มีผลสะท้อนถึงบทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต่อการดำเนินงานด้านนิติบัญญัติมากน้อยเพียงใด จะได้อธิบายไว้ในบทที่ ๓ ต่อไป